

nemisza Péter-irodalom catalogue raisonné-ját s a könyv részletes és pontos névmutatóját is. Több mint félszáz klisé és 8 kép, illetőleg fac-simile melléklet díszíti s teszi még tanulságosabbá a művet.

Aki érdeklődik régibb századaink művelődési és főleg pedagógiai gondolatvilága iránt, kedvteléssel forgathatja e könyvet, melynél tárgya iránti nagyobb szeretettel és odaadással készült alig találunk újabb tudományos irodalmunkban.

Gyulai Ágost.

Sebes Gyula: Az életre való nevelés. Budapest, 1940. 8-r., 198 l.

A »korszerű és gyakorlati« neveléstanok ma kedvelt és gyakori jelenségei a pedagógiai irodalomnak. Örömmel állapítjuk meg, hogy a fenti mű szerzője nem holmi szűk látókörű utilitarizmust ért a gyakorlatiasság követelményén. Az életre nevelés céljaul a »jó gondolkodású, nemes érzelmekkel telt és megfontolt cselekvésre kész« ember kialakítását tűzi ki. Ez azonban minden helyes pedagógia törekvése is: keretében a gyakorlati célzat legfeljebb a részletekben, bizonyos tanulságok levonásában nyilatkozhatik meg.

A mű első fejezete, mintegy bevezetésképen, a nevelés gondolatának történetét adja elő. Híven követve forrásait, vázolja a fejlődés menetét, s bár szorosabb kapcsolatba nem kerül a következőkkel, eszméibresztően hat a nevelés nagy elmékedőinek ez a felsorakoztatása. A magyar gondolkodók kellő helyet kapnak ez ismertetés során. Magának a tulajdonképeni tárgynak kifejtése a hagyományos felosztás nyomán halad s »Az értelem nevelése«, »Az érző lélek művelése« s »A cselekvés iskolája« címen három főrészt foglal magában. A szerző eljárása az, hogy végigvezet az illető nevelési ág alapjául szolgáló elméleti ismereteken, s rámutat a belőlük folyó tanulságokra és követelményekre. Ezek az elméleti fejtegetések — figyelembe véve a könyv gyakorlati célzatát — kissé túlságosan is részletezőek és terjedelmesek. Az értelmi nevelés keretében szó van a tapasztalásról (szemlélet, képzet), a fogalomalkotásról, a gondolkodásról (ítélet), az okoskodásról (indukció, dedukció stb.), tehát a gondolkodás lélektanáról s a logikai műveletekről együtt. A használt terminológia itt-ott kissé szokatlan (pl. eszme = fogalom). Abban a felfogásban, hogy a nevelés alapfeladata az értelem fejlesztése — anélkül, hogy a többi lelki tényező jelentőségét lekicsinyelnék — teljes mértékben osztozunk. Az értelmi műveletekkel kapcsolatban számos ügyes nevelési észrevételt és utasítást nyújt a szerző, pl. mikor a pusztá szótanulás veszedelmére figyelmeztet, vagy az ítélőképesség fejlesztésének szükségére. Az a megállapítása, hogy mivel nincs két egyforma ember: és egyforma gyermek, a nevelésnek »nincsenek és nem is lesznek soha a legtöbb kérdésben általános érvényű törvényei«, kockáztatott állítás. Érdekes részleteket találunk az »értelem erényeivel« kapcsolatban, az iskola szerepéről és értékéről, a beszéd világosságáról, az értelmi csalódások elleni védekezésről, a tanár oktató munkájának alaposságáról stb. Sikerült a tudományok (művelődési tartalmak) szerepének jellemzése az értelmi nevelésben. A tanulságokból kiemeljük azt a megállapítást, hogy a középiskola (gimnázium) felső osztályaiba csak az elvont fogalmi gondolkodásra képes tanulónak volna szabad lépnie.

»Az érző lélek művelése« c. fejezet az érzelmeket, vágyat, ösztönt, indulatokat és szenvedélyeket elemzi, s az értelem és érzelmek kapcsolatára világít rá. Kiemeli a becsületérzésre nevelés, a példaadás fontosságát, s a szeretet nagy nevelői jelentőségét. Méltán kívánja, hogy a nevelést bizonyos derű hassa át, s óvakodjunk a gúny fegyverének használatától. Középpontba a haza- és istenszeretet érzelmét állítja, hangsúlyozván, hogy nevelésünk csakis nemzeti és keresztény szellemű lehet. A fejezet egyik helye a nevelés tudatosítását kívánja a gyermek előtt. Itt azonban óvatosnak kell lennünk a könnyen támadható visszahatás miatt: Eötvös például éppen a nagyon nevelni-akarást mondja az ifjúsági irodalom főhibájának.

»A cselekvés iskolája« c. befejező rész is megszívlelésre méltó tanácsokat ad. Itt is hangsúlyozza a mű, hogy az alkotó cselekvésben az értelemnek kell a vezető szerepet vinnie. A jó szokások meggyökereztetése (már kis dolgokban is), a cselekedetek szabályosan visszatérő elvégzése, az elhatározáshoz való ragaszkodás, az önuralomra törekvés s hasonlóak valóban nagy nevelő értékű akarat- és cselekvésgyakorlatok. Betetőzi ezeket nemes és követésre-méltó életeszemély kitűzése az ifjúság elé.

Örömmel láttuk, hogy a mű sűrűn hivatkozik lángelméjű nemzetnevelőnknek, Széchenyi Istvánnak örökbecsű eszméire és intelmeire. Valóban, Széchenyi eszméit nem lehet elég gyakran felidézni és terjeszteni!

Sebes Gyula könyve széleskörű olvasottságot olvaszt egybe hosszú nevelői pálya leszűrt tapasztalataival. Egyes helyeken nem sikerült minden ellentétet kiküszöbölnie, egészben véve azonban tanulságos és elmélkedésre készítő munkát alkotott.

Hajdu János.

Huszi József: Latin chrestomathia. Budapest, 1940., 8-r., 357 lap.

Aki eddig a technikai művelődés modern csodáinak hatása alatt hajlandó volt lekicsinyelni a humanisztikus műveltséget, a magyarság mindenkori vezető rétegének szellemét, lapozza át és forgassa szorgalmasan e tulajdonképpen tankönyvnek készült hatalmas szemelvénygyűjteményt az emberi szellem klasszikus és egyéb latin nyelvű alkotásaiból. Magába kell térnie a legmegátalkodottabb modernistának is s e monumentális anyag szemlélésékor elismernie, hogy valóban óriási jelentősége volt a latinos műveltségnek az egész emberiség s ennek kebelében a magyarság szellemi életében is s nagy szerepe volt és van minden időkre kiterjedően az emberi kultúra öntudatosságának kifejlesztésében. Pedig e gyűjtemény csak szerény iskolai könyvkeretei között marad, mikor hatalmas távlatot nyújt két évezredre visszamenően az emberi lélek gazdag világába. S mégis, humanisztikus műveltségű emberre nézve nem tudnék hamarosan ennél érdekesebb elmemozdító olvasmányt elgondolni.

A magyar pedagógiai tudomány érdeklődését és figyelmét éppen nem kerülheti el Huszi professzor könyve, ki mint az ókori klasszikus és a renaissancekori humanista latinságnak egyaránt tudós mestere méltónak tartotta e feladatot vállalni, hogy a szemelvényes áttekintést megadja nemzete művelt, vagy művelődésre vágyó ifjúságának a latin szellemvilág fölött. Senki